

teljskih i rušilačkih potencijala, a takvu znanost koja je sklona da pojavnu ravan tumači kao isključivi totalitet suočava s nužnošću korjenite promjene vizure, metodologijske usmjerenosti i obogaćivanje konceptijskog aparata.

Lydia Sklevicky

Ulrich Baader, Kinderspiele und Spiellieder, I. Untersuchungen in württembergischen Gemeinden, 46. Band, Teil I, Tübinger Vereinigung für Volkskunde E. V. Schloss, Tübingen 1979, 345 str.

Ulrich Baader, Kinderspiele und Spiellieder, II. Meterialien: Kinderspiellieder und Abzählreime, 46. Band, Teil II, Tübinger Vereinigung für Volkskunde E. V. Schloss, Tübingen 1979, 373 str.

Skupljanje i istraživanje dječjih pjesama i igara na njemačkom jezičnom području nije novijeg datuma. Prvi kritički osvrt na dječju pjesmu, te prve metodičke upute za praktično prikupljanje te vrste građe dao je D. C. Seybold još 1778. godine u svojoj knjižici »Beitrag zu den Volksliedern aus der Pfalz«, nakon čega se kroz 18. i 19. stoljeće javljaju mnoge zbirke dječjih pjesama s melodijama i osvrtima na tekstove. Najveća sabrana građa iz ovog područja ostala je i do danas zbirka F. M. Böhmea iz 1897. godine »Deutsche Kinderlied und Kinderspiel«, u kojoj je sadržan sav rad na tom polju kroz proteklo stoljeće, što znači preko 2500 stavaka od čega 630 igara. Böhme je ujedno bio i prvi koji se bavio proučavanjem strukture dječje melodije.

Vidljivo je, dakle, da je već u 19. stoljeću bilo podosta skupljene građe koja bi mogla poslužiti kao podloga za etnološka, sociološka i psihološka istraživanja, iako još nisu bile razrađene znanstvene metode za njezinu obradu. Johannes Bolte i Georg Schläger svojom su filološko-historijskom metodom postavili osnovu za dalje komparativno istraživanje igara. Prvi sredeni pri-

kaz pod nazivom »Kinderlied und Kinderspiel« izlazi tek 1909. godine, no ritmička i melodijska strana pjesme i dalje ostaje na marginama znanstvenog interesa, i to sve do 1932. godine, kad se javlja nova orijentacija u istraživanju narodnih pjesama uopće, funkcionalističkim pristupom Juliusa Schweiteringsa i njegove škole. U prvi plan dolazi nosilac pjesme, a posvećuje se pažnja odnosu djeteta prema igri.

Sad su pred nama dva dijela rada Ulricha Baadera »Kinderspiele und Spiellieder«. U prvom dijelu sadržana je analiza dječjih igara i opisan njihov razvoj, dok nam drugi dio donosi zbirku od 135 pjesama uz note, varijante, bogate opise toka igre, te oko 100 brojalica zabilježениh u posljednjih dvadeset godina u gradovima i selima Württemberga. Sve je to značajan kulturno-historijski dokument.

Godine 1962. javila se ideja o istraživanju radi dobivanja što autentičnije slike uvijek prisutne želje za igrom kod današnje djece, slike uvjeta u kojima se djeca igraju, te oblika same igre. Ispitano je preko 4000 djece — dječaka i djevojčica u dobi između 6 i 14 godina starosti. U obzir su uzeti faktori koji bi mogli utjecati na izbor i intenzitet igre (utjecaj odraslih, škole, vrsta i kakvoća igrališta, godišnje doba, igre koje su trenutno u modi, masmediji i sl.). Ispitivanja su trajala dvanaest godina (1960—1972). Odvijala su se u tri faze, i to:

1. intenzivno istraživanje u 12 mjesta jednog zatvorenog područja (1960),
2. ekstenzivno istraživanje u 20 mjesta Württemberga (1962),
3. istraživanje u dva mjesta susjednih okruga (1972).

Pri odabiranju mjesta za istraživanje trebalo je obratiti pažnju na socio-ekonomsku strukturu stanovništva, tj. da to bude miješano seljačko i industrijsko stanovništvo, zatim da to budu mjesta različite veličine (gradovi i sela). Općenito

uzevši, čitav prostor na kojem se ispitivalo relativno je malen. Kompleksnost dobivenog materijala zahtijevala je i primjenu kombinacije inače uobičajenih metoda istraživanja, izradu posebnih upitnika i sl.

U uvodnom dijelu autor objašnjava problem i postavljeni cilj svojega rada. Napominje da se pri današnjem istraživanju ovoga fenomena ne bi smjelo postavljati pitanje: »Koje igre djeca igraju još i danas?«, budući da takvo pitanje povlači negativan odgovor, već: »Koje igre djeca igraju? Koje od tih današnjih igara nalikuju na one nekadašnje? Što se promijenilo i čime su promjene uvjetovane?«. Bogat i raznolik materijal dobiven istraživanjima u Württembergu pokazuje da se djeca danas isto toliko igraju kao što su se igrala i u razdoblju između dva rata.

Često se nameće pitanje podjele igara na one u gradu i one na selu, budući da različita socio-ekonomska struktura otvara novi krug problema, kao npr. kako na dječju igru djeluju sve snažniji promet, promjena načina gradnje stambenih objekata, smanjivanje slobodnih zelenih površina... Istraživanje je pokazalo da nema neke bitne razlike između igara na selu i onih u gradu, ili je ta razlika sasvim neznatna.

U današnje vrijeme djeca često sama uz igru stvaraju stihove, imitirajući i parafrazirajući ono što vide u slikovnicama, knjigama, što čuju na gramofonskim pločama, radiju ili televiziji. Nameće se, stoga, pitanje neće li to uroditi nekomu mješavinom između narodne i umjetničke lirike — tradicijske i moderne dječje pjesme i poezije. (Dječja narodna pjesma i poezija bi, prema Hermannu Dungeru, bilo ono što se prenosi s koljena na koljeno, s usta na usta od najstarijih vremena, tj. ono što nije naučeno u školi iz udžbenika, već na ulici kroz igru, te kod kuće od roditelja i braće).

Glavni predmet empirijskog istraživanja bila je pjesma uz igru. Samo istraživanje je, prema riječima

autora, bilo dvojako; pokrivalo je veliki tematski krug dječjih igara, ograničavalo se na pojedine vrste igara, a osim toga pjesma uz igru je u svojoj različitosti teksta, melodije i načina prikazivanja pružala mogućnosti za proučavanje stvaralačke moći i sposobnosti improvizacije u djece. Pjesma uz igru se nikako ne bi smjela uzimati izolirano, nego u kontekstu sa drugim vrstama igre, tj. naglasak mora biti na cjelokupnom kompleksu igara u slobodnom prostoru, na njihovu izboru i načinu izvođenja; treba obratiti pažnju na samoinicijativu djece, a ne promatrati samo ono što su dobili od starijih. Autor pokušava s pomoću analize teksta i melodije povezati pjesme koje se pjevaju uz igru u gradovima s nekim narodnim vojničkim ljubavnim i drugim pjesmama.

Na kraju Baader prezentira i pokušava interpretirati rezultate svojeg istraživanja, te pravi podjelu igara po vrstama (igre lovice, igre loptom, igre skrivača i dr.) i učestalosti izvođenja. Primjećuje se da neke igre postepeno gube svoje značenje, dok druge dobivaju pravo mnoštvo varijanata (npr. igre lovice). Uočljiv je i sve veći utjecaj masmedija i industrije dječjih igračaka na formiranje igara. Isto su tako u dječjim pjesmicama i brojalicama sve češće zastupljene teme iz političke stvarnosti (npr. »Baader-Meinhof Bande«).

Jadranka Puntarović

Dorota Simonides, Współczesny folklor słowny dzieci i nastolatków, Instytut Śląski w Opolu, Wrocław-Warszawa 1976, 252 str.

Ova knjiga rezultat je višegodišnjeg istraživanja verbalnih oblika dječjeg folkloru u Šleskoj. Istraživanja su izvršena u dvije faze (1960—1965, 1965—1973). U prvom dijelu knjige autorica iznosi historijat istraživanja dječjeg folkloru u Poljskoj, govori o značajkama dječjeg